

Mir • svoboda • pravičnost

Bojevniki

Glasiło Zveze bojevnikov

Po taboru

Organizacija Zveze bojevnikov je šele v zadnjih letih začela v resnici s pravim idejno-organizatornim delom. V časih takoj po vojni je usmerila svoje delovanje le na odkrivanje spomenikov v vojni padlih in umrlih tovarišev ter na enkratni letni tabor na Brezjah, potem je vse njeno delo nekako zaspalo. Velikega idejnega pokreta, ki naj bi osvojil duše in srca vseh bivših vojakov, pa tudi drugih, ki poznajo strahote vojne le iz pisanih besed, ni zaznamenovati v hotenju prejšnjih let. Zato je tembolj hvale vredno omeniti stremljenje sedanjega odbora, ki hoče razširiti ideje Zveze bojevnikov med vse, ki streme za cilji miru, svobode in pravičnosti. To stremljenje se je letos prav posebno pokazalo ob taboru na Brezjah, ko so se zvečer pred taborom zbrali odposlanci in zaupniki iz vseh krajev dravske banovine, da potrdijo prizadevanje osrednjega odbora za dosedanje delo in da dajo svoje mišljenje, nasvete in smernice za bodoče. Vse je prevečala misel: kako bi zbrala zveza v svoje okrilje vse trpeče, pomoči potrebne in izmučene, kako bi razpela svoja krila po vsej naši domovini, v vseh naših mestih, trgih in vaseh, kako bi ponesla zajedniški duh v vse naše kočje in domove in kako bi nudila pomoč vsem, ki so v težavah in bridkosti.

Dasi se je tabor na Brezjah vršil v znamenju gospodarske krize, je vendar presenetljivo pokazal idejno moč borcev, ki se niso strašili velikih gmotnih težkoč, temveč so prihiteli, da so tudi letos pokazali svojo vzajemnost, prijateljstvo in zvestobo. Zborovalci so pa s svojo veliko udeležbo dali tudi zagotovilo, da je organizacija bojevnikov na pravi poti za uresničenjem svojega poslanstva med vsemi sloji našega naroda. In to je povzdignilo in podkrepilo vse za dosego idealnih ciljev, ki so načrtani v programu in pravilih organizacije Zveze bojevnikov.

Naš klic gre pa tudi do vseh onih, ki še stojijo ob strani in z nekakim omalovaževanjem gledajo na organizirane borce, ne le da bi jim pomagali, temveč jih ovirajo pri njih delu, z zasmehom odklanjajo njih stremljenja, s prezirom obsojajo njih početje. Niti toliko se takim nasprotnikom ne ljubi, da bi spoznali organizacijo, da bi se prepričali o delu, da bi se vsaj nekoliko zanimali za pokret. Najbolj žalostno je, da so med takimi nasprotniki celo vojaki, ki so se udeležili svetovne vojne! Vsem tem kličemo: oglejte si naše vrste, preberite vsaj enkrat naš list, proučite le malo naša pravila! Potem upamo, da bo vaša sodba drugačna: če že ne boste naši prijatelji, nasprotovali nam gotovo ne boste.

Kakor je razvoj vsake organizacije, ki je navezana le na podporo članov in je brez velike gmotne podlage, težak in se mora boriti predvsem z velikimi gmotnimi nepravilnostmi, tako je tudi Zveza bojevnikov navezana

le na podporo in prispevke svojih članov in le od njih je odvisen razvoj organizacije in pa možnost, da bi organizacija mogla nuditi svojim članom ono, kar si je načrtala v svojih pravilih in kar ji je naročeno na taborih in občnih zborih. Zato stremi predvsem za tem, da se osnuje v vsaki naši občini ali večjem kraju njena podružnica, skupina, katera naj združi v svoji sredi vse, ki soglašajo z idejo miru, svobode in pravičnosti.

S taborom na Brezjah je zavel nov duh v organizaciji Zveze bojevnikov, nova pota so se načrtala, po katerih naj hodi organizacija, izdelale so se nove smernice, ki naj bodo merilo za bodoče delo. In uspehi se že kažejo! V kratkem času po taboru se je osnovalo mnogo novih skupin, prav posebno pozornost pa zasluži novo društvo v okrilju Zveze bojevnikov, to je Samopomoč Zveze bojevnikov.

Tako, upamo, bo pokazal občni zbor Zveze bojevnikov, ki bo letos decembra meseca, lepo sliko uspeha in razvoja organizacije. Ob desetletnici obstoja organizacije drugo leto bodo pa naši člani pred vsem svetom javno in strumno pokazali vso moč, veličino in potrebo Zveze bojevnikov.

Bazovica

Mi, ki smo hodili od Svete Lucije čez Krvavi vrh in čez Korado prek goriških Brd v furlansko ravan; ki smo drveli mimo Kobarida čez Kuk in Matajur in po belih cestah marširali prav do Piave; ki smo prehodili vso to našo srčno bol od Snežnika do Tilmenta, preplazili se in pregazili vso to izmučeno in sveto goriško in primorsko grudo — mi še nismo bili v Bazovici.

Mi, ki smo ginili za vsakim kamnom tam, za vsako grobljo; ki so se nam zarezali v živo meso vsi krvavi mejniki: od Krna in Vodil vrha in Zagore tja prek Svete gore, Škabrijela in Sv. Marka in Podgore tja do Hudega loga in Grmade in vseh oporišč strahotnega spomina; ki smo se prebijali in bili, vse zdržali; odbijali, da bi rešili našo zemljo; le v Bazovici nas ni bilo tistega poraznega jutra...

Bidovec, Marušič, Miloš, Valenčič, Gortan! Vi ste bili sami tam. Vi sami v sebi silni, nalik armadi. Ne, Ideja je silnejša od krvave armade teh, ki nosijo v sebi strup do bližnjega in do Človeka.

Mi, ki smo izgubili v bitkah nebroj svojih tam, smo zagreblili poleg naših tudi sovražnikova trupla; na gomile smo jim zasadili rože in križe, njim prav tako kot našim. Vi, mučenci, pa nimate gomile na svoji rodni grudi. Zravnali so vas z rušo, zabrisali so vašo sled, kakor da vas nikoli ni bilo na zemlji.

Čeprav je ni vidne sledi za vami, vendar vas hranijo milijoni v sebi. Mi hranimo vaše nemo izročilo in utri-pamo za one vse, ki ginejo na uropanih nam tleh, ki umirajo v verigah za našo sveto pravdo.

20. september

Drugo leto bomo obhajali četrstoletnico dogodkov, ki so poznani pri nas kot «dvaajseti september». Kaj se je zgodilo tedaj? Dne 13. septembra leta 1908. se je vršila v Ptujju, tem tedaj najbolj strupenem spodnještajerskem nemškutarskem gnezdu, letna skupščina naše narodno-obrambne «Družbe sv. Cirila in Metoda». Nahujskana nemškutarska drhal je ob tej priliki na najbolj sirov način dejansko napadla zborovalce ter jih obmetavala s kamenjem in pretepala. V protest proti tem dogodkom je bil sklican za dne 18. septembra leta 1908. v Ljubljani velik shod, ki se je razvil v hude demonstracije proti ljubljanskim Nemcem in nemškutarjem. Ker je bilo pozvano na ulice celó vojaštvo, da bi delalo red, je vzbudilo to seveda največje ogorčenje in demonstracije so se zato ponavljale še naslednji dan in tudi v nedeljo dne 20. septembra. Tedaj je taboril s svojim vojaškim oddelkom ob frančiškanskem mostu poročnik nemškega 27. pešpolka, Mayer, ki je v svoji naduti nepremišljenosti ukazal streljati v skupino demonstrantov, in na ulici sta obležala mrtva četrtošolec Adamič in tiskarski strojnik Lunder, mnogo jih je bilo pa bolj ali manj hudo ranjenih.

Prelita kri je vzbudila seveda nepopisno ogorčenje po vsej Sloveniji. Nesrečnima žrtvama je bil prirejen veličasten pogreb, zbrana je bila hitro precejšnja vsota za njihju nagrobni spomenik, v strastnih medsebojnih bojih obeh vodilnih slovenskih političnih strank je nastopilo kratko premirje in vsepovsod je prišla do izraza večja narodna zavednost in odločnost. Toda — kakor je pri nas že navada — na tako skupno narodno fronto vsaj v skupnih narodnih vprašanjih se je kmalu pozabilo, mnogi so začeli te dogodke zlorabljati v strankarske in osebne namene in nazadnje so se odigravale jako mučne zadeve celo pred sodiščem. Kljub temu pa je ostal «20. IX.» vsem Slovencem v trajnem spominu kot nekak prvi veliki in javni odločni protest našega naroda proti nadvladi Nemcev celó na naših lastnih domačih tleh in kot nekak simbol te nadvlade.

Moral bi nam pa biti 20. IX. še precej, precej več kot samo protest proti nemški nadvladi in pa simbol te nadvlade, kajti le malokdaj se je v naši novejši narodni zgodovini v tako žarki luči pokazalo naše lahkomišelnost in plitko pojmovanje narodnosti in pa škodljivi izrastki politične strasti kot ravno tragičnega 20. septembra leta 1908. Komaj sta bila zasuta groba nesrečnih žrtev, že se je začelo ono mučno in odvratno licitiranje narodnosti v politično-strankarske namene in pa zlorabljanje ljudskega razpoloženja v doseg bolesnih osebnih ambicij. Dočim se je na eni strani močno podcenjevalo elementarni izbruh odpora proti podrejeni vlogi, ki so nam jo odmerjali naši oholi politični gospodarji, in se temu upravičenemu odporu sploh ni pripisovalo zaslužene resnosti in upravičenosti, je bilo na drugi strani vse to skoro dobro došel povod za čisto navadno kričavost in špekulantstvo, ki je bilo razen tega še povsem neiskreno, kar nam popolnoma jasno dokazuje že kratek pogled na tedanje naše domače politične razmere in odnošaje.

Sploh so bile z narodnjaštvom pri tedanjih naših političnih strankah velike, velike težave, zlasti pri meščanstvu, ki očividno sploh ni nikoli resno razmišljalo, kaj je to narod in narodno delo. Ljudje, ki so imeli ob vsaki priliki polna usta ljubezni za narod in ki so oznanjali pravo križarsko vojsko dela za narod, namreč nikoli niso hoteli priznati, da se izkazuje dejansko rodoljublje le v resničnem, konkretnem delu za tiste, ki narod sestavljajo. Narod namreč nikakor ni nekak fantom tam nekje v oblakih, temveč so narod naš kmet, delavec, obrtnik, nameščeneec. Delati za narod se pravi torej, delati za gmotni, kulturni, socialni in politični napredek našega kmeta, delavca in drugih stanov, ki narod sestavljajo. Kričati o lju-

bezni do naroda, a istočasno odrekati ali prikrajševati kmetu in delavcu njegove najelementarnejše pravice in svoboščine, je čisto navadna — sleparija.

Samo četrto stoletja je šele minilo od 20. IX., toda strašna svetovna vojna, ki leži vmes, je tako popolnoma preobrnila vse, da so nam razmere in okoliščine, ki so rodile 20. IX., le še zgodovina, toda nauk in zaključki, ki smo jih zgoraj potegnili iz tega žalostnega datuma, so pa svojo resničnost ohranili.

G o s p o s v e t s k i :

„In so pozabili na vrnitev . . .“

✍ spomin na obletnico koroškega plebiscita.

Ne moremo zadosti poudarjati, da ljudstva niso nikake okamenele gmote, ampak da se neprestano gibljejo, spreminjajo, preobrazujejo. Pogled na Triglav ali na Dobrač ali na Obir danes ali pred sto leti se ni bistveno izpremenil. Skala ostane skala. A ljudje se izpreminjajo. Posebno danes, ko je človek od prve mladosti podvržen tolikim zunanjim vplivom. Vzemimo razmere danes in pred sto ali dve sto leti. Ljudje pred sto leti in prej niso hodili v šolo, niso brali listov in knjig, niso mnogo prišli iz svojega kraja. A danes! Koliko novih vplivov na človeka! In pod temi vplivi se ljudstva hitro preobrazujejo.

Ta dejstva moramo imeti pred očmi pri presoji koroških razmer. Naše ljudstvo na Koroškem je brez brambe izpostavljeno nam strupeno sovražnim vplivom. Predvsem zaradi neizmerne vpliva šole se razmere v Slovenskem Korotanju hitro izpreminjajo. Nekateri kraji, ki so bili pred sto leti še slovenski, so danes nemški; kraji, ki so danes v štadiju ponemčenja, n. pr. celovška okolica, bodo čez 50 let in že prej, recimo čez 30 let, nemški. Sedaj še čisto slovenski kraji bodo čez 20 let na pol ponemčeni. Tako gre razvoj dalje v smeri proti popolnemu ponemčenju Koroške.

Pred 60 leti so otroci na trgu v Železni Kapli, v Borovljah, v Pliberku govorili slovensko. Danes govore nemško. To je delo šole! In v Celovcu! Popolnoma verjamem, da je resnično, da je bilo leta 1857. v Celovcu izmed 12.833 prebivalcev 9414 Slovencev in 3419 Nemcev. To je vendar popolnoma naravno, saj je bil tedaj Celovec krog in krog obdan od trdo slovenske okolice. In ljudstvo se iz okolice neprestano seli v mesta. Ogromna večina teh novih doseljencev v Celovec so bili od nekdanj Slovenci.

Da Celovec danes ni slovensko mesto, je krivo edino to, ker se nam ondi vse ponemči. To je kot bi vlival vodo v rešeto. Kako kratkovidna in nesmiselna je torej trditev onega slovenskega politika, ki je govoril o «petih Slovincih v Celovcu!» Protestirati moramo proti takim nesmiselnim in koristim našega naroda škodljivim trditvam.

Kaj bi bilo danes z Mariborom, če bi bil ostal v nemški državi? Bil bi nemško mesto. Vse šole in vse javno življenje v Mariboru bi bilo nemško. Isto bi se bilo zgodilo s Ptujem, Celjem, s trgi slovenske Štajerske, če bi bila ta pokrajina prišla v Avstrijo.

Zato, če danes prideš v Celovec, Velikovec, Železno Kaplo, Borovlje, Vrbo, Poreče, Grebinj itd., ne misli, da je bilo vedno tako. Nemški sistem nam naše ljudi na Koroškem neprestano ponemčuje! Ta razvoj se ne ustavi niti za trenutek.

Nesmiselno in krivično bi bilo, če bi danes kdo prišel na Koroško, se malo pomudil tu pa tam in potem rekel: Koroška je nemška, kaj smo neki iskali na Koroškem! Nasprotno, pravilno bi bilo treba reči: Kljub nemškemu nasilnemu sistemu, ki je ves usmerjen v to, da potujči naše ljudstvo na Koroškem, Koroška še danes ni nemška! Že nad pol stoletja se trudi šola — ponemčevalnica, da izneveri slovensko ljudstvo svoji slovenski narodnosti — in v resnici, posrečilo se je tej prekleti ponemčevalnici,

da nam je zastrupila naše ljudstvo z nemškim mišljenjem — in tu je najgloblji vzrok, da smo izgubili plebiscit! — a še slovenstvo na Koroškem ni propadlo!

Mi na Koroškem nismo hoteli Nemcem ničesar vzeti, hoteli smo imeti le to, kar je naše. Hoteli smo le, da bodi konec nasilnega nemškega sistema ponemčevanja na Koroškem. Hoteli smo le, da naj na naši zemlji naš rod gospoduje! Kaj je bolj upravičeno kot to!

Nemcem nismo hoteli vzeti domovine, saj nismo hoteli nemške zemlje na Koroškem. Po krivici so Nemci zapisali na vojni spomenik na trgu v Velikovcu:

Sie nahten wie gierige Raben
und wollten die Heimat haben,
doch als wir, ein tapferes Heer,
begeistert zur Wahlschlacht zogen,
da sind sie davon geflogen,
und vergassen der Wiederkehr!

Slovenski prevod:

Kot krokarji grabežljivi so prišli,
domovino vzeti nam imeli so v misli,
pa ni nas ustrašila volivna bitev,
kot vojska hrabra šli smo v boj vroč —
tedaj odleteli so proč,
in so pozabili na vrnitev!

Ne, nismo bili grabežljivi krokarji, nismo hoteli Nemcem vzeti domovine, hoteli smo le svobodo za naš slovenski rod na Koroškem in združenje bratov po krvi in jeziku! Hoteli smo le naš rod na Koroškem iztrgati iz smrtonosnega objema germanskih klešč, hoteli smo rešiti našo zemljo na Koroškem. Hoteli smo, da naj

Na naši zemlji tuji rod,
le gost nam bo, a ne gospod!

Ali mar Velikovec stoji na nemški zemlji? Velikovec stoji sredi slovenske pokrajine, od Karavank do vrh Svinje planine se razprostira slovensko ozemlje. In središče, glavno mesto tega ozemlja je Velikovec. Torej po svoji naravni pripadnosti nikako nemško mesto. Kakor v Celovcu tako tudi v Velikovcu nemške šole umetno potujčujejo naš rod. V Velikovcu sta dve popolnoma nemški šoli: petrazredna osnovna in štirirazredna glavna (prej meščanska). V cerkvi, kjer so bile do plebiscita vsako nedeljo tudi slovenske pridige, se zdaj pridiguje, moli in poje samo nemško. Slovenska narodna šola Družbe sv. Cirila in Metoda v velikovškem predmestju Št. Rupertu je zaprta. V velikovski okolici na Goldbrunnhofu je nemška deželna kmetijska šola za strokovno izobrazbo slovenskih kmečkih fantov in deklet.

Vse šolstvo na Koroškem je v službi germanizacije. Je-li potem čudno, če naš rod na Koroškem propada in izumira?

Tako nam ponemčujejo naš rod na Koroškem! Tako nam ugrabljajo našo deco in jo vzgajajo za odpadnike! In kakor se vzgaja mladina, tak bo bodoči rod!

Potem pa si drznejo zapisati na spomenik, da smo Slovenci prišli kot grabežljivi krokarji in smo hoteli Nemcem vzeti domovino! Mi smo hoteli imeti samo, kar je našega! Našo slovensko zemljo smo hoteli imeti! Samo potujčevanju in iztrebljevanju našega rodu na Koroškem smo hoteli napraviti konec! In nismo pozabili na to, da tudi danes še sega do vrh Svinje planine naša, slovenska zemlja! In Bogu prepustimo v rešitev vprašanje, če smo pozabili na vrnitev... Božji mlini meljejo često drugače, kakor sanjajo nasilniki te zemlje!

Kljub nemškemu uradništvu in nemškim šolam so našli leta 1910. v Velikovcu 2597 Slovencev in samo 686 Nemcev! Ogromna večina velikovškega prebivalstva je torej slovenskega pokolenja.

Velikovec je zasedel junak Malgaj dne 30. novembra 1918. Dne 2. maja 1919. so se morali Jugoslovani umakniti iz Velikovca, dne 4. junija 1919. so ga znova zasedli. Potem je do plebiscita tukaj bival general Maister.

Redni občni zbor

Zveze bojevnikov

se bo vršil dne 11. decembra 1932. ob osmih dopoldne v Ljubljani v mali dvorani hotela «Metropol» (Miklič) nasproti glavnega kolodvora.

Dnevni red:

- 1.) Verifikacija pooblastil odposlancev skupin.
- 2.) Poročila odborovih funkcionarjev in preglednikov.
- 3.) Poročila skupinskih odposlancev.
- 4.) Poročilo o «Bojevniku».
- 5.) Razprava in glasovanje o poročilih.
- 6.) Proračun za leto 1933. in določitev članarine.
- 7.) Volitev osrednjega odbora in preglednikov.
- 8.) Določitev kraja prihodnjega tabora.
- 9.) Samostojni predlogi skupin.
- 10.) Slučajnosti.

Občni zbor je sklepčen, ako so navzočni zastopniki vsaj tretjine skupin. Ako se jih udeleži manj, če vrši čez četrt ure nov občni zbor z istim dnevnim redom, ki je sklepčen ne glede na število prisotnih skupinskih delegatov.

Na vsakih začetih 20 članov pošlje «Skupina» po enega zastopnika.

Samostojni predlogi morajo biti vsaj tri dni pred občnim zborom v rokah odbora. Predlogom, ki jih stavi kak član šele na občnem zboru, mora občni zbor pred razpravo pripoznati upravičenost.

General Rudolf Maister:

Popoldanski dogodki v Mariboru ob prevratu dne 1. novembra 1918*

V meljski vojašnici je bilo zbranih že veliko naših častnikov, ki jih je stot. Vaupotič privabil z mesta, ali pa so prišli iz lastne volje. Moštva je bilo zelo malo, ker so bile straže že razpostavljene.

V rezervno bolnišnico Wien Nro 1., v barakah blizu zavoda šolskih sester, ki so jo tudi že oblegali in je bilo v nji veliko bolniškega perila in posteljnine, je odposlal Vaupotič po moji odredbi večjo častniško stražo.

Na glavni kol. je odšel z odrejenim številom moštva in strojnic por. Malenšek Alojzij od 26. strelskega polka. Za pomočnike so mu bili trije častniki. Malenšek je potem ostal na glavnem kolodvoru stalen poveljnik straže. Zaradi vojaških izgredov se je morala 1. novembra z nočjo ta straža pomnožiti. Med dodatkom sta bila častniški aspirant Janšovec Franc in enoletni prostovoljec Vauda Ivan. Sploh je glavni kolodvor prve dni novembra zahteval več Vaupotičevega vojaštva za patrole in stražno pomoč ob izgredih transportov, ko vse drugo območje 26. strelskega polka v mestu.

Koroški kol. je zastražila Vaupotičeva častniška patrola.

Nezaposlenim častnikom, ki so imeli z moštvom vred strogo pripravljenost, da so bili vsak čas Vaupotiču na razpolago, ste bili za bivanje določeni dve sobi v meljski vojašnici.

Dravska vojašnica, ki sem jo odkazal vojaštvu nemške narodnosti je bila ob mojem prihodu

* V zadnji številki «Bojevnika» je naslov tega članka napačen. Glasiti se mora tako kot tukaj, torej namesto «Dopoldanski» «Popoldanski». Sicer je pa to itak razvidno iz članka.

prazna. Samo slovenska straža pod poveljstvom stot. Krumenakerja Karla, po rodu Hrvata, je stala ob vhodu.

Bolnišnica Wien Nro 1 je bila mirna. Poveljnik sicer Nemeč, toda vesten, strog mož, je z Vaupotičevo stražo brezobzirno vzdrževal red. Skladišče perila, zdravil in drugih zdravniških potrebščin je imel pod ključem. Bolnikom, ki so hoteli proč, je odvzel vse, kar ni bilo njihovega.

V rezervni bolnišnici na desnem bregu Drave — sedaj vojašnica vojvode Mišiča — je bilo vse navzkriž. Bolniško osebje in lažji bolniki so odhajali in jemali s seboj, kar jim je pač državnega blaga prišlo pod roke. Višji štabni zdravnik dr. Bergmann in drugi nemški častniki so plenilce po najboljših močeh v njihovem delu podpirali. Por. Skvarčiča, ki je odšel tja s Slobodnikovimi topničarji, je mogel napraviti red le z orožjem.

V višji vojaški realki — sedaj inženirska podčastniška šola — je nekaj tam uslužbenih slovenskih častnikov, med njimi nadpor. Mravljak, komaj ustrahovalo nemške gojence, da niso vlomili v skladišče in ne uničili dragocene naravoslovne zbirke. Obnašali so se ti nemški mladeniči vprav kakor uporniki, menda nahujskani po nemških častnikih-učiteljih, ki jih je večina z moštvo vred že opoldne izginila. Jugoslovanski gojenci, med njimi Sovenci Niefergal Janko, Elsner in še več drugih, so bili pod vodstvom tovariša Radulovića Ivota našim častnikom pri krotanju nemških upornikov prav izdatna pomoč.

V topničarski vojašnici so bila na dvorišču okrog Slobodnika zbrani njegovi zvesti in številni topničarji. Edini topničarski častnik, med njimi, por. Vovk Tone z Bleda, je že dopoldne pozval tamkajšnje vojaštvo, da se z njim vred pokori ukrepom Slobodnika, najizkušenejšega med vsemi. Vsi so se vdali temu pozivu in ob mojem prihodu je bilo pri «topničarjih» vse v vzornem redu. Dva topova sta zijala proti vhodu na dvorišče.

V konjeniški vojašnici je imel nadpor. Molnar Aleksander zbrano peščico slovenskih konjenikov v strogi pripravljenosti. Molnar je bil v vedni zvezi s Slobodnikom, kar mu je bilo tem lažje, ker ste bili vojašnici v neposrednji bližini.

Barake 47. pešpolka in, kakor že omenjeno, tudi veliko skladišče tega polka so stražili Slobodnikovimi topničarji.

Slabo je kazalo v vojaškem oskrbovališču, ki je bilo natrpano z živili. Vse tam uslužbeno moštvo je s stražami vred že opoldne pobeglo. Ob vhodu in ograji je bilo zbranih stotine ljudi, zlasti železničarjev, ki so čakali teme, da navalijo na bogate zaloge. Tudi tukaj je Slobodnik pomagal. V moji in njegovi navzočnosti je nadpor. Molnar s topničarji naskočil in razpršil prežečo množico. V oskrbovališče smo postavili močno stražo topničarjev.

Prežachi so ponoči res večkrat poskusili vlomiti v vojaško oskrbovališče, a budni stražarji so jih vselej odbili.

Slobodnik je s svojimi topničarji proti večeru še dobro ojačil stražo v važnem municijskem skladišču v Bohovi.

Kamor sem prišel ob tem pregledu, sem vzpodbujal in navduševal svoje bojovnike. Pa ni bilo treba veliko besed — zakaj vsi, ki so ta prvi dan prevrata ostali v Mariboru in se borili za naše pravice, so bili — «moji».

Vaupotičeve in Slobodnikove patrole so neprestano dan in noč krožile v svojih področjih po mestu. Pri tem je ponovno prišlo do trčenja z nemškim

razpuščenim vojaštvom in s civilnimi Nemci, zlasti z železničarji. Največ spopadov so imele neka častniška patrola 26. strelskega polka in topničarski patroli štabnih ognjičarjev Vizoviška in Močnika Štefana.

Do približno pol 18. ure dne 1. novembra 1918. smo se torej v Mariboru polastili vseh vojašnic, vseh vojaških skladišč in zvrhoma polnega vojaškega oskrbovališča in tako tudi — mesta.

Stot. Vaupotič je postal «valpet» Maribora severno od Drave, Slobodnik pa «oslobodnik» mestnega dela južno od nje.

To hitro zavojevanje Maribora se je moglo izvesti samo zato, ker so naši sicer maloštevilni, zato pa tembolj narodno zavedni, požrtvovalni in junaški prevratni vojaki-dobrovoljci, Vaupotičevi in Slobodnikovi, v skupnem prizadevanju istočasno začeli svojo zgodovinsko domovinsko obrambno dolžnost. Drug brez drugega bi ne uspeli v tem delu.

Slobodnikovimi topničarji so bili s prav majhno izjemo sami Kranjci.

Proti večeru se je po Mariboru širila novica, da so Angleži v Ljubljani. O tem so že 30. oktobra pisali nekateri dunajski listi, drugi dan pa je bilo te vesti vse avstrijsko, posebno graško časopisje polno.

To napačno novico je razposlala uredništvom dunajska časopisna agencija «Herzog», zakrivil pa jo je slovenski novinar Gaberc Vinko, ki se je že pred vojno spoznal s «Herzogom». Gaberc je v noči na 30. oktober po telefonu podrobno poročal iz Ljubljane Herzogovemu uradu o prihodu Angležev v slovensko prestolnico in o njihovem navdušenem sprejemu.

Herzog pa je menda le dvomil o verjetnosti te novice, zato je pozneje še sam vprašal Gaberca, če je res vse tako, kakor pravi poročilo. Gaberc mu je odgovoril, da naj se, če ne verjame, o tem telefonično prepriča pri angleškem konzulatu v hotelu Unionu v Ljubljani. To je Dunajčanu seveda zadostovalo in naslednje številke avstrijskih nemških listov so že obširno naznanjale, kako se drevijo v avtomobilih prvi Angleži v Maribor in na severno koroško in štajersko slovensko mejo.

Vest o pohodu Nemcem neprijateljskih Angležev se je zdela vsem popolnoma verjetna, zato se je tudi hitro raznesla po Spodnjem štajerskem in je silno razburila nemško prebivalstvo, najbolj v Mariboru. Nas je namišljeni angleški prihod povzdignil v veljavni, našim Nemcem in nemškemu vojaštvu pa za nekaj dni vzel vso moč in voljo za kako sovražno podvzetje proti nam, kar je bilo tudi edini namen Gaberčevemu napačnemu sporočilu Herzogovi agenciji.

Gotovo je Gaberc s tem tudi v precejšnji meri pripomogel, da je dne 3. novembra 47. pehotni polk brez odpora odšel iz Maribora.

Ko sem prišel na glavni kolodvor, se je naša straža z nasajenimi bajoneti borila proti transportnim izgrednikom pred vhomom kolodvorske restavracije, ki so z velikanskim hrupom hoteli vanjo. Naši so tolpe sicer odbili, toda za večje izgrede oboroženih nasilnikov so bili prešibki. Ker iz mariborskega vojaštva ni bilo več mogoče iztisniti ojačenja, sem telefoniral tajniku Narodnega sveta Voglarju, naj zbere vse može, ki so se svoj čas prijavili k mariborski Narodni straži.

Obenem je pri kolodvorski straži navzoči Verstovšek Zdenko oddirjal v Št. Peter po tamkajšnjo Narodno stražo in v kratkem času res pripeljal 19 mož, ki smo jih takoj oborožili. To noč in še nekaj dni pozneje so šentpeterčani prav hrabro opravljali stražno službo na glavnem kolodvoru.

Voglar je po mestu razposlal vse svoje kurirje, ki se jim je po dveurnem iskanju posrečilo iztekniti in

pripeljati v Narodni dom blizu 20 mož, ki so bili pripravljene prevzeti stražno službo. Ko pa so jih hoteli odvesti v meljsko vojašnico, da bi jih vojaški preoblekli in oborožili, so jo v temi vsi popihali. Tako je od nad 300 civilnih oseb, ki so se že pred nekaj meseci zaobljubljale za Narodno stražo v Mariboru, nastopil to službo edini Verstovšek Zdenko.

Iz popisanih dogodkov in iz poteka narodnega prevrata v Mariboru dne 1. novembra 1918. je razvidno, da je izvršilo okupacijo mesta edinole vojaštvo, in sicer — samo slovensko.

Ta okupacija je postala temelj za vsa naša nadaljnja izvojevanja — z orožjem in z besedo — in za ustanovitev naše jezikovne in državne meje na Štajerskem.

Zaradi enotnega vodstva naše vojaške varnostne službe na glavnem kolodvoru sem poklical iz meljske vojašnice stotnika Jurkoviča Franca in ga postavil za poveljnika kolodvora. Jurkovič je s prirojenemu mu odločnostjo in preudarnostjo izredno dobro opravljal to službo ves čas do zadnjega vojaškega transporta.

Stotniku Jurkoviču so bili prideljeni naslednji častniki, ki so izmenoma opravljali službo na glavnem kolodvoru: nadporočniki Bukavec Karel, dr. Košan Janko, Lah Andrej, Paulič Jernej, Barle Jožef, poročniki Gajšek Božidar, Kefer Hinko, Kjuder Alfonz, Merčun Ivan, že imenovani Malenšek Alojzij, Ostapowicz Josip, Šturm Pavel, dalje za vse uporabni enoletni prostovoljec Vauda Ivo, četovodja Resman, desetnika Vidmar, Malenšek Bogomir i. dr.

Vojaško postajno poveljstvo na glavnem kolodvoru je imelo zlasti ob času transportov noč in dan sila veliko dela s straženjem skladišč in vagonov, napolnjenih z živili in drugim blagom, s sprejemanjem in z odpravo transportov in z njih razoroževanjem, s policijsko službo na kolodvoru, z vzdrževanjem reda pri izdajanju hrane, z menjanjem tujega, največ italijanskega denarja (kurat Krušič) itd.

Okrog 22. ure, ob mojem odhodu s kolodvora, mi je javil naš železniški nadzornik revident Kitak, da so napovedali iz Gradca manjši transport naših častnikov in velikošolcev za Ljubljano, ki bo šel skozi Maribor približno popolnoči.

Zadnji dan oktobra 1918. je namreč razglasil jugoslovanski minister za narodno brambo dr. Drinković na veliki šoli v Gradcu — in tudi v drugih avstrijskih mestih na enakih zavodih — naj vsi jugoslovanski častniki takoj odpotujejo v domovino.

Dne 1. novembra zvečer so se na Drinkovićev poziv razen jugoslovanskih častnikov iz Gradca odpeljali tudi vsi tamkajšnji naši velikošolci — moški in ženski. Na graškem kolodvoru so jih zmašili v štiri živinske vagone. V Maribor so dospeli malo pred polnočjo. Čakal sem jih na kolodvoru. Od prišlih častnikov sem že izza svojega pregnanstva v Gradcu skoraj vse poznal kot grčave slovenske korenine. Več od njih mi je neke noči priseglo zvestobo Jugoslaviji v «Jahnzimmru» restavracije «Liebel». — Tudi v Gradcu smo se namreč, kakor v Mariboru, slovenski častniki shajali na take zarotniške razgovore v najbolj zagrizeno nemških gostilnah, da smo bili bolj varni.

Ko smo mojim graškim tovarišem-častnikom pojasnili, da je Maribor naš in da sem jaz poveljnik mesta, so na moj poziv, naj mi pomagajo proti Nemcem, ker imam premalo vojaštva, poskakali iz vagonov, se navdušeno zgrnili okrog mene in so zvesti svoji

graški prisegi — vsi ostali v Mariboru. Celo nadporočnik Lederhars Rajko, dasi je bil v Ljubljani bolan njegov oče — moj dobri razrednik v 5. in 6. razredu gimnazije.

Dva takrat še težko invalidna častnika smo morali skoraj s silo spraviti nazaj v vagon. Bila sta to Plehan Mirko in Marinko Ivo.

Častnike, ki so ostali v Mariboru, smo odpravili v meljsko vojašnico, kjer so za dolgo časa potem — zadnjič mirno spali.

Poravnajte naročnino, saj znaša samo 10 Din letno.

Korotanec:

Narodni mejniki na Koroškem

Pred plebiscitom so rekli Nemci na Koroškem: «Kärnten frei und ungeteilt — Koroška svobodna in nedeljena.» In so še rekli in pravijo še zdaj: «Bog je postavil Karavanke.» — K temu je treba pripomniti sledeče: Kaj Nemci razumejo pod «Kärnten frei — Koroška svobodna», to so povedali šele po plebiscitu. Oni ne poznajo svobode za vse Korošce, marveč samo zase. Oni poznajo samo nemško svobodo. Oni razumejo pol «Kärnten frei», da smejo na Koroškem po mili volji vladati, da smejo na Koroškem neomejeno gospodariti. Oni razumejo pod «Kärnten frei» tudi to, da smejo Slovence na Koroškem po mili volji zatirati in ponemčevati. Da jih smejo prej ko mogoče iztrebiti iz Koroške! Glavni nemški plebiscitni agitator dr. Steinacher je govoril ob desetletnici plebiscita o nemški svobodi Koroške («die deutsche Freiheit Kärntens»). V radio-predavanju je govoril o temi: «Zehn Jahre deutsches Kärnten — Deset let nemške Koroške.» Torej o kaki svobodi za Slovence na Koroškem ni duha ne sluha.

«Kärnten frei» torej pomeni: Koroška je nemška in Nemci imajo tod neomejeno oblast. Pomeni tudi: Za Slovence ni svobode na Koroškem, Slovenci morajo izginiti iz Koroške!

In «Kärnten ungeteilt — Koroška nedeljena» ter: «Bog je postavil Karavanke.» Res, Bog jih je postavil. A Bog je postavil tudi druge gore. Postavil je tudi Brenner. A vendar se učijo otroci, tudi slovenski otroci, v šolah na Koroškem: «Po miru v St. Germainu je bila Tirolska popolnoma raztrgana. Lepo Južno Tirolsko s krasnimi mesti Meran, Bozen in Trient so ugrabili Italijani. Kljub temu pa so prebivalci ostali v svojih srcih zvesti nemški Avstriji in bodo tudi zanaprej tako ostali, dokler ne bodo zopet z nami združeni.»

Bog je postavil Karavanke. A Bog je postavil tudi druge gore. Postavil je tudi Dobrač (2166 m), Osojske Ture (1069 m), Sv. Heleno ali Magdalensko goro (1058 m), Svinjo planino (2081 m). To so naravni narodni mejniki med nemškim in slovenskim ozemljem na Koroškem.

Centralizem ali federalizem ne rešujeta držav, temveč narodna in državljanska zavest, ljubezen do rodne grude in poštenost v državni upravi.

Ali se bo rojstvo našega naroda srečno izvršilo? Dr. Krek je rekel v svojem govoru na III. katoliškem shodu v Ljubljani: «Večkrat sem že poudarjal, mi Slovenci smo majhni, pa to še ni vsa škoda, hujša škoda je to, da se še manjše delamo, kot smo. Na ta način mora socialni delavec pri nas imeti kot vrhovni rezultat vsega delovanja pred očmi blagor celotnega naroda slovenskega. Naš narod — in med ta narod štejem tudi Istrane in Dalmatince in vse tiste, ki se imenujejo Hrvate ali karkoli že na našem jugu — naš narod, pravim, ima silno važno nalogo, ker naš narod šele sedaj pričinja živeti in vprašanje je, ali se bo to rojstvo našega naroda izvršilo prav in pravilno, ali pa bo naš narod na porodu umrl. Mi nimamo doslej še zgodovine svoje, imeli pa jo bomo v bodočnosti, ker naš narod čuva obali Jadranskega morja in vse velike spremembe, ki se bodo vršile v socialnem in političnem oziru v Evropi, bodo upoštevale te kraje, kjer prebiva naš narod.»

Leopold Štrempfel:

Ob Dnjestru

(Pred sedemnajstimi leti.)

Bil sem v toplem varnem gnezdu, konjski bolnici 8. armadnega poveljstva. Dne 1. julija 1915. je prišel k meni saperski stotnik Siersch in mi pripovedoval o dogodkih na fronti. Povedal mi je, da se na Dnjestru pripravlja ofenziva in da je on dodeljen 13. saperskemu bataljonu kot poveljnik tretje stotnije. Nagovarjal me je dolgo, naj grem z njim. Posebno mi je poudarjal, da morejo moje dosedanje izkušnje na bojišču koristiti tudi njemu in da me vabi tudi zato, ker sem Slovenec, kajti pri stotnji je imel same Hrvatate. Dolgo sem premišljeval, kaj naj storim; slednjič sem se odločil, da grem z njim. Prosil sem svojega šefa, da me dodeli imenovani stotnji. Mojo prošnjo so uslišali in drugi dan zjutraj je osedlal stotnikov sluga konje. Poslovili smo se od varnega mesta in dobrih prijateljev ter odjezdili proti fronti. V vasi Zastavna, 28 km od Črnovic v Bukovini, smo se javili kornemu poveljstvu. Tam smo ostali nekaj dni. Dne 8. julija smo imeli častno stražo po blatnih cestah Zastavne. Ta dan je nadzoroval naše poveljstvo feldmaršal nadvojvoda Friderik. Sprejel ga je ondotni okrajni glavar in pa župan Zastavne. Štiri orjaške kmetske žene, oblečene v lepo rusinsko narodno nošo, so mu izročile velik venec, spleten iz pšeničnega klasja in mu ponudile kruha in soli. Toda nadvojvoda je bil tako pijan, da se je kar zibal, zato je debelo gledal kruh in sol ter vprašal navzočne generale, kaj pomeni ta sprejem. Armadni poveljnik general Baltin-Pflanzer mu je stvar pojasnil, toda nadvojvoda je malomarno zamahnil z maršalsko palico, so sirovo, ošabno obrnil, sedel v avto in se odpeljal do kornega poveljstva. Tu so se šibile mize razkošnih jedi in pijač. Igrali sta dve polkovni godbi. Teh ceremonij je pa bilo menda Rusom kmalu zadosti, kajti namah sta se prikazala dva aeroplana in začela z bombami obsipati našo vas. Ko bi videli, kako so naenkrat utihnile godbe, avtomobili so zadržali in visoki gostje so jo popihali proti varnim Črnovicam.

Prosti smo bili prokletega obiska, skočili in poskrili smo se v varne podzemeljske prostore. Zunaj po cestah pa so pobirali sanitetni vojaki ranjene častne straže in so peljali po končani kanonadi šestnajst nedolžnih mrtvih ljudi na polje časti k večnemu počitku. Čez nekaj dni smo odrinili s 1. eskadrom dragoncev št. 5 (Slovenci) v vas Jurkovec k 6. diviziji, kjer so delali z mrzlično naglico za naskok in otvoritev ofenzive. Bojna črta je tu stala ob Dnjestru. Rusi so bili zakopani na levem, mi pa na desnem bregu reke. Bil je samo lahek artiljerijski boj, kesneje so pa pričele peti tudi puške svojo smrtno pesem. Avstrijska pehota je prodrla ponoči preko Dnjestra, takoj za njo smo se pomaknili mi do vasi Toutrj in smo se v čolnih prepeljali čez Dnjester v najhujšem ruskem ognju. Zopet je padlo na stotine naših ljudi, ali pa utonilo v mrzlih deročih valovih Dnjestra. Ustavili smo se v mali vasi Zazulince, kjer je stalo poveljstvo 11. konjeniške brigade. Tu se je bil zopet strašen boj na življenje in smrt. V tem boju je bil slovenski lovski bataljon št. 7 dvakrat popolnoma potolčen, a zopet vzpostavljen z moštvom nekega češkega pešpolka in pa s slovensko «marškompanijo», ki je baš prišla od kadra in tudi že v eni uri zgubila polovico svojih ljudi, samih Slovencev. V boj so posegli tudi konjeniški polki, in sicer 3., 5. in 11. polk dragoncev, 7. in 12. polk ulancev ter 6. huzarski polk. Konje so pustili zadaj in šli peš v boj. Strašna morija je bila na obeh straneh vasi Sinkow. Avstrijci so prodrli in ujeli 140 častnikov in 2774 mož. Ujete ruske častnike je pripeljala močna četa bosanskega pešpolka št. 2. Sprejel jih je generalštabni stotnik Birkmeier. Predstavil se je Rusom, podal vsakemu posebej roko, jih odvedel na graščinski vrt in jih pustil bogato pogostiti. Kmalu za oficirji so pripeljali Madžari veliko četo ujetega ruskega moštva. Ti so bili seveda drugače sprejeti. Bili so to ubogi ljudje, lačni in žejni, od prahu zaprašeni in od dima okajeni, da nisem videl drugega, ko njih milo gledajoče oči, ki so hrepenele po požirku vode, in njih belo svetlikajoče zobe, ki so željno pričakovali koščka kruha. Ob cesti te nesrečne kolone ruskega moštva je stala velika kad, napolnjena s pitno vodo, zastražena z madžarskim orožnikom. Eden izmed ujetnikov, ruski pešadijski četovodja, je stopil iz vrste in hotel zajeti vode. Madžar pa zakriči in nameri nanj puško z nasajenim bajonetom. Ko sem to videl, sem stopil k stotniku Birkmeierju in ga poprosil, če smem vodo iz kadi dati ubogim žejnim ujetnikom. Stotnik mi je dovolil. Vesel sem hitel proti kadi ter z glasnim poveljem zaklical

«Wache abtreten». Pokazal sem z roko na kad in z glavo prikimal ujetnikom. Takoj so razumeli in planili ti ubogi siromaki h kadi, ki je bila prazna kot bi trenil.

Ko je stotnik to videl, je ukazal takoj peljati ujetnike do kakih 100 korakov oddaljenega Dnjestra, jaz sem pa izrabil priliko, ker sem spoznal stotnikovo usmiljeno srce in sem mu javil, da imamo v rezervi kakih 2000 porcij kruha odveč, katerega lahko razdelim med ujetnike, če on, stotnik, dovoli. «Razdelite!» je ukazal, in prvič sem videl solzo usmiljenja na licu avstrijskega častnika. Brez odloga sem ukazal našim podčastnikom, naj razdelijo kruh med ujetnike. Po razdelitvi je korakala velikanska kolona ujetnikov mimo mene in vsi oni, ki so videli in razumeli moje delo, so mi segali nemi v roko, njih oči pa so bile hvaležno solzne. Gledal sem za njimi, pa gledal sem tudi na vrt, kjer so sedeli ujeti častniki in premišljeval sem to velikansko razliko med moštvom in častniki, pa se izpraševal, kdo je pač kriv vsega tega neznosnega gorja in teh vnebovpjajočih krivic? Pa sem zapisal v svoj dnevnik: Vsega tega so krive proklete, ošabne glave v Berlinu, na Dunaju in v Budimpešti. Gorje vam morilci!

Ivan Rozina:

Pot v robstvo

(Nadaljevanje.)

Brez odmora smo hiteli ves dan ter prisepli v Grezzano proti večeru. Taborišče, v katerem je bilo že nekaj naših sotrpinov, je bilo obdano s štiri metre visoko in dva metra široko ograjo iz bodeče žice. Vnanja stran ograje je bila poleg tega obdana z globokim jarkom, napolnjenim z vodo. Na razdaljo po 20 m so bile postavljene v višini petih metrov čuvajnice, v katere je bil dohod po stopnicah. V njih je stala dobro oborožena straža. Vsaka druga čuvajnica je imela tudi strojnico. Kakor v prvem taborišču, tako so tudi tu klicale ponoči straže druga drugo vsake četrte ure s strašnim vpitjem. Imeli smo vtis, da se Italijani zelo boje ubogih ujetnikov brez orožja, kajti pri najmanjšem šumu so streljali kar s strojnicami po vsem taborišču. Posledica takih dejanj je bila, da se marsikdo iz spanja ni več prebudil. Življenje v taboru je bilo neznosno. Trpeli smo strašno lakoto, hrana je bila slaba in nezadostna. Poleg tega smo imeli polno uši. Kolera in pegasti legar sta pričela neusmiljeno redčiti naše vrste. Vsak dan so trumoma odvažali težko bolne kar s tovornim avtom v bolnico v Verono. Nprestano je deževalo in itak mehka tla taborišča so se izpremenila v pravo močvirje. Večkrat nas je obiskal tudi bivši polkovni župnik škrjanec ter nam prinesel s seboj raznih dobrot, za katere smo se kar topli. Vedno smo se veselili njegovega prihoda. Ves tabor se je zgrnil okrog njega kakor piščanci okrog koklje. Tolažil nas je z očetovsko besedo, poleg tega pa je menda izdal tudi svoje zadnje prihranke, da nam je kupil krompirja ter nam s tem vsaj malo osladil grenko življenje ujetništva. Hvaležni smo mu bili in vedno se ga bomo s hvaležnostjo spominjali. Žal, da nas je prehitro zapustil. Zaman smo se ozirali proti gradu, kjer je bil nastanjen, tolažnika in dobrotnika ni bilo več. Menda so ga odpeljali v južno Italijo. Približal se je božič — sveti večer, ta najintimnejši praznik krščanstva, ko se sleherni človek, kjerkoli biva, spominja svojih dragih domačih ter srečnih otroških let, ki jih je preživel v domačem zatišju pri jaslicah. Tudi mi smo obujali spomine pri svitu sveče, katero smo nalašč prihranili za sveti večer. Za večerjo smo si skuhalo zadnjo kašo, ki smo jo še imeli v nahrbtniku. Ker drv nismo imeli, smo požgali najprej stara pisma in razne zapiske, ko je tudi teh zmanjkalo in še ni bilo kuhano, smo potegnili raz sebe še spodnje hlače. Kadilo se je in smrdelo je strašno, nič čuda, saj so se cvrle na ognju tudi uši. Kaša se je končno vendar na pol skuhalo. Vsi srečni smo pouzili to prismojeno kašo, nato pa posedli po tleh ter pričeli pripovedovati razne zgodbe. Proti polnoči, ko smo utrujeni že pospali, se je ulila strahovita ploha. Menda se je utrgal oblak. Voda je pridrla pod šatore ter nas dvignila z naših bornih ležišč. Zdelo se nam je, da nas nebo opominja na polnočnico. V vodi ni prijetno ležati, zato smo ostali deli noči prečepeli v vodi in blatu. Popolnoma izmučeni smo dočakali sveti dan. Kako smo se veselili tega dne, pa nam je prinesel toliko gorja! Taborišče je bilo videti, kot bi bilo poparjeno. Nikjer ni bilo veselega obraza. Vsak je mrko strmел, zatopljen sam vase. Ker so se Italijani vendar bali, da ne bi epidemija, ki je stalno

naraščala, pobrala vseh ujetnikov v taboru, so pričeli z vso naglico odpravljati posamezne čete iz taborišča na delo. Vsak dan smo se poslavljali od tovarišev, ki so vsi srečni odhajali iz tega pekla v upanju, da pridejo v življenje, ki bo človeškim razmeram vsaj malo primerno. Neki dan sem srečal na kraju, kamor mora vsak človek, tovariša Miho. Bil je zelo bolan. Kar verjeti ni mogel, da sem tudi jaz tu. Objela sva se od radosti, nato pa me je povabil v svoj šator ter mi ponudil kruha, katerega je imel dovolj, ker ga revež ni mogel uživati zaradi bolezni. Hlastno sem segel po njem, seveda v svojo nesrečo. Dva dni nato sem zbolel na isti bolezni kot Miha. Naložili so me na tovorni avto ter me z drugimi nesrečneži odpeljali v Verono. Tovariš Miha me je rotil, naj ostanem, toda nisem se dal preprostiti. Bil je pa tudi skrajni čas, da sem odšel iz tega brloga.

(Dalje prihodnjic.)

Dr. o. Stanko Marija Aljančič, ČSF.:

Iz spominov prostovoljskega življenja na Solunski fronti.

V prvih mesecih našega preseljevanja po raznih frontnih odsekih se je večkrat dogodilo, da smo bivakirali pod milim nebom, ker zaklonov še ni bilo, šotorov pa nismo smeli postaviti, da bi se nasprotniku ne izdali. Nekoč mi je moj posilni⁴ Stanko, bister dečko, pripravil stanovanje kar v — košari! Okroglo, poldrugi meter dolgo, prazno košaro, pripravljeno, da bi s prstjo napolnjena služila za kritje v jarkih, je «tapeciral» s šotorskim krilom, za ležišče je nasul vanjo suhega listja, ki ga je pokrnil z odejo, in «hiša» je bila gotova. Še celo vrat iz šotorskega krila ni pozabil napraviti, da je bilo vse tudi dostojno urejeno. Besede mičejo, zgledi pa vlečejo, pravijo. Moj četni tovariš podporučnik Cvejić je kot pravi srbijanski kmečki gazda hitro spoznal ugodnosti takega «nameštenja» in odkril svoj pazar zraven mene v drugi še prazni košari. Oba sva bila skoro ničemurno ponosna na svoji «vili», drugi tovariši so naju pa zavistno hodili gledat, ko sva kot dvojica turških paš mogočno sedela «na kapiji», seveda brez čibuka, in častila goste «sa pristnom turskom kafom». Še krstila sva svoji vili. Jaz sem svoji dal ime «Jugoslavija», tovariš kot bolj lokalni patriot pa «Srbija». V povečanje glorijske naju je končno še prišel slikat naš polkovni adjutant, veseli kapetan Vlado, in naju vzel na muho, ko sem se jaz ravno poglobil v skrivnosti Gaspey-Otto-Sauerjeve angleške slovnice, za katero me je navdušil za vse lepo in dobro vneti podpolkovnik Elez, naš bataljonski komandant. Cvejić pa je junaško otepal prineseno menažo. Še pozneje smo se dostikrat smejali posrečeni sliki.

Včasih smo pri bivakiranju preživljali tudi žalostno-smešne dogodovščine. Nekega poletnega dne, ko je četa ob prvi jutranji zori zapustila rove, kjer so čez dan ostali samo puško-mitraljezi⁵ in posamezne opazovalne straže, mi je Stanko postavil šotor v neki kotanji takoj za prvo bojno črto. Bil je prav lep solnčni dan. Naenkrat se je pa nebo stemnilo in pokrili so nas črni oblaki. Privršala je ena tistih kratkih, pa silnih neviht, ki so pogoste v makedonskih gorah. Preden smo se zavedli, je pridrvel iz višje na Platô-ju ležečih jarkov cel hudournik in dobesedno preplaval naše šotorišče. Pot si je vzel naravnost skozi moj šotor, iz katerega sva s Stankom še v zadnjem trenutku rešila vsaj nahrbtnik; vse drugo, kot plašč, odeje, šotorska krila itd. je pa plavalo ali bilo zasuto v pesku in blatu umazanorjave brozge, ki je na mestu šotora stala pol metra visoko. Nisem vedel, ali bi se jezil ali smejal — pa je končno le zmagal humor nad nevšččnostjo, ko smo se kmalu nato zopet sušili na vročem junijskem solncu in dražili tehtnejše «predsodkarje», ki so se v trenutku katastrofe z občudovanja vredno prožnostjo podvzivali iz svojih šotorov.

⁴ Častniški sluga.

⁵ Avtomatična puška na 25 strelav.

Pevski zbor podpolkovnika Elezovića.

Naš bataljonski komandant — tedaj eden redkih odlikovancev z «Légion d'honneur» — ni bil samo «silan junak na ovome svetu», temveč tudi mož globoke srčne in umske naobrazbe. Ker se je že pred vojsko udejstvoval v pevski in glasbeni umetnosti — bil je izboren čelist in pevec — se je že takoj ob našem prihodu na fronto zainteresiral za Slovence in poskrbel, da smo prišli v njegov bataljon. Tudi med Srbi je bilo namreč znano, da so Slovenci veliki ljubitelji lepe pesmi in, poleg Rusov, pevsko eden najnadarjenejših narodov.

Tako se je zgodilo, da je dobil 8. pešpolk «Knjaza Aleksandra» svoje pevsko društvo, ki pa ni morda nastopalo kje v zaledju, temveč v prvih jarkih, nekaj deset metrov pred postojankami nasprotnikov. Bili smo na to nemalo ponosni, kajti imeli so nas nedvomno za unikum cele «Armée d'Orient». Zborovodja, sam mogočen basist, je sestavil zbor, v katerem so sodelovali prostovoljci «kardinal» Ferdo, Uki in Kiš kot tenoristi; Turk, bataljonski adjutant Telemah, cvet grške kulture, in jaz kot basisti oziroma baritonisti. Kadar smo bili v polkovni ali divizijski rezervi, so nam prišli še pomagat naš Jaka in mali Heruc in Kozjak, razen dveh torej vsi člani našega jugoslovskega prostovoljskega bataljona.

Ker nismo imeli nobenih skladb ali pesmaric, smo si pomagali tako, da je zborovodja pesmi, ki smo mu jih zapeli, «djal na note», katere smo potem v prostem času vsak za svoj glas prepisovali. Tako smo kmalu imeli cel repertoire slovenskih, hrvaških in srbskih pesmi. Poleg slovenske junaške Jenkove davorije «Naprej», «Regiment», «V gorenjsko oziram...» ter cele vrste veselih in žalostnih slovenskih narodnih, hrvaške Zajčeve «U boj» in «Iz bratskog zagrljaja» smo se naučili tudi srbske: Marinkovićevo «Hej trubaču», «Što čutiš, Srbije tužni», «Za dom mili» in druge. In nekega lepega večera se je cel zbor zbral na mojem odseku, ki je bil nasprotnikovim jarkom najbližji, in proti nočnemu zvezdami posejanemu nebu so zaorile naše krasne pesmi. Na vsej bližnji fronti je nastala grobna tišina. Tudi od nemško-bolgarske strani se ni oglasil ne en strel. Kot so nam pozneje povedali, so petje slišali na odseku cele naše Dunavske divizije, kar je bilo mogoče, ker so naši položaji ležali više od sosednjih. Ko smo končali, se je iz strelskih jarkov na sosednjem hribu oglasilo ploskanje. Drugi večer so se nam Bolgari oddolžili za pevski koncert z nekaj komadi na harmoniko in vijolino z meni nasproti ležeče objavnice⁶. Zdelo se je, kot da je za nekaj časa zmagal čut duhovnega bratstva in smisel za duše spajajoče višje kulturne dobrine nad maščevanjaželjnostjo in temno strastjo medsebojnega uničevanja, in neko blažje čuvstvo je objelo duhove.

Zbor je še nekolikokrat nastopil v prvi črti, pozneje smo pa na višjo željo in v veliko žalost vse fronte pevsko umetnost gojili le bolj v bataljonski in polkovni rezervi — kajpak da ne z manjšim uspehom in zasluženostjo.

Polkovna «Slava».

Zadnjega majnika je 8. pešpolk praznoval svojo «Slavo». Polk je bil tedaj na položaju, le naš bataljon je bil v rezervi v dolini Bele vode za hribom, ki je nosil nežno ime «Engleskinja», baje po neki angleški majorici. Tam so vojaki zgradili «hladnjak», šotor iz drevesnih debel in zelenih vej, in postavili noter sirovo otesane mize in klopi. Za umetniško stran je zopet poskrbel naš bataljonski komandant, ki je dal napraviti velikega državnega orla in ga obesil nad vhod v šotor. Slava je za vsak polk največji praznik, kar se seveda pri vojaki na zunaj kaže v izboljšani hrani in pijači. Tako so tudi častniki in moštvo obeh v prvi črti se nahajajočih bataljonov na

⁶ Objavnica je stražno mesto pred prvim strelskim jarkom (Feldwache).

večer pred slavo prejeli tradicionalno, kuhano in s sladkorjem potreseno žito «kolivo»⁷, pecivo, vino, konjak, cigarete, tobak itd.

Naša 3. četa je bila tedaj na rezervnem položaju «na Bračincu», kjer je bila pa na slabšem kot v prednjih rovih. Noč in dan so nas obstreljevali mitraljezi, eksplodirale med nami težke mine ali nam je pa pela nad glavami pesem šrapnelov ali tuljenje iskajočih nas granat. In sredi teh prijetnosti je bilo treba opravljati težka utrjevalna dela. Vsi smo si želeli, da mine hitro teh pet dni rezerve in se vrnemo zopet v prvo črto — psihologija vojaka gotovo vseh vojská na fronti.

(Dalje prihodnjič.)

Miklavc Ciril:

Prvi spopad težke havbične baterije z Rusi

Postaja «Sambor» je klical sprevodnik z ohripelim glasom. Iz vozov so jeli stopati vojaki, častniki in podčastniki. Častniki so dajali razna povelja in odredbe, vojaki pa so jeli molče in žurno tirati iz vagonov konje, topove in tren. Vse to gibanje in delo je bilo točno in dosledno, prav vojaško, saj je bilo zbrano skoro samo aktivno moštvo, krepko, dobro izvežbano in čilo. Baterija je bila iz divne slovenske dežele, iz krasne vinorodne Vipave. Še par ukazov nadzirajočih in baterija je bila pripravljena v najlepšem redu na odhod. Konji, krasne in težke živali, pred topovi in vozovi, obloženimi s težko municijo, so pohrskavali in stresali svoje dolge grive ter nemirno grebli s kopiti po vlažni zemlji. Častniki in podčastniki, ki so dajali vse križem ukaze, so jezдили šibkejše konjiče. Še zadnje izrazito povelje in baterija se prične pomikati iz mesta. Proti poldne je bilo. gosta megla je zastirala zaselja in odevala polja. Kmalu je pričelo nalahno, toda vztrajno pršiti. Tako smo postajali vedno bolj mokri. Naš cilj je bil očitno Přemysl, Grodek, Lemberg; za tem mestom Zloczow. Tam se je zbiral sovražnik.

Nimam namena, da bi podrobneje opisal vse muke in težave, saj bi preveč prostora zavzel v listu. Omenim samo, da je bilo, to v pričetku druge polovice meseca avgusta 1914. leta, torej brž po mobilizaciji. Veliko muko in oviro nam je delalo silno blato; kamor si stopil: sama voda in blato. Še hujsi napori so bili mnogi klanci. Ubogi naši konjiči! Ne v sragah, marveč v celih kosmičih je padala bela pena od njih radi napenjanja sil. Nič boljše ni bilo pri moštvu. Porivati je moralo topove, da so pokale nabrekle mišice. «Samo naprej, čim urneje naprej», se je glasilo povelje, iz česar smo sklepali, da preti nevarnost.

Nekako po treh dneh in nočeh smo se ustavili na nekem nižjem pobočju za Lembergom. Bilo je to v okolici Zloczowa. Slika vojne se je videla tu v vsej goloti in strahoti. Holmič, neposredno od nas, je imelo zasedeno poljsko topničarstvo. Bruhalo je na neprijatelja svoj «Schnellfeuer» (brzostrelbo); pravcati peklenski ogenj. Ob straneh in pred njimi pa so ropotale puške in drdrale strojnice pehote nepretrgano in oglušujoče. Izza obronkov je udarjal v presledkih na uho bodreči krik obeh vojska k naskoku. Po kratkem povelju smo se pričeli pomikati nizdol po cesti v malo kotlino pod gričem. Moštvo, navzlic zavesti krvavega in neprizanesljivega deleža, ni kazalo niti trohice bojazni. Ukazi višjih, povsem flegmatični, delo in kretnje moštva, hladnokrvne in dosledne. Saj smo se čutili pod zaščito naših mogočnih havbic nekako varne. Gorje bitju in žitju, proti komur se njih grozna žrela naperijo. Na levi ceste je ležala pod pobočjem, obrastlim z iglastim drevjem, mala senožet. To točko si je mislil očitno poveljnik za najbolj prikladno, kjer naj pripravimo topove. Bil je disciplinar od pet do temena ta naš stotnik. Neizprosen in strog v službi, a dober in blag za skrb podrejenega moštva. Zato smo ga imeli radi. Po poteku nekoliko minut smo začeli streljati. Z demonskim hihetom, v dolgih lokih so sikale granate proti sovražnim četam. Sovražnik je za hip umolknil, toda kmalu si je zopet opomogel in njegovo topništvo je začelo z nami tekmo. Navzlic besnemu streljanju ni bil nihče naših ranjen. Rusi so pošiljali granate in šrapnele daleč na levo od naše strelne črte v neko močvirje. Toda glej preobrat. Gromki «pozor» in «ustavite ogenj» našega stotnika je zazvenel kot napoved neke izrednosti — stiske. Tišina. «Vse

⁷ Kolivo je kuhano žito z orehi, lešniki, mandlji, potreseno s sladkorjem, na katerem je videti znamenje križa.

moštvo puške v roke ter žurno tja gor za onile rob!» je veval stotnik, kazaje z roko navkreber. In še je dodal: «Tudi vojaki, ki vozijo, s karabinkami tja gor. Zgolj en mož, prvi voznik, naj ostane pri poedinih šestovpregah. Nevarnost preti. Kozaki v siloviti premoči nas kanijo obkoliti. Brž, le brž, junaki moji! Radi bližine nam topovi ne morejo biti več nobena obramba.» Dirnljiva zavest. Borci pred nami so, kakor kaže, bržčas poraženi ali ujeti.

Mračilo se je. Grozotno sliko so uprizarjali ognjeni zublji v polobroču naokrog. Še bolj pa je trafil živce hrup in zavijanje sovražnih armad v daljavi. Če omenim k temu še neprestano sršanje granat in eksplozijo šrapnelov, dobi slika še hujsje lice. Težko je popisati vse to, saj, kdor ni bil sam navzoč, ne more razumeti teh prizorov.

Ukaz stotnika je bil izvršen hipoma in energično. Moštvo, s častniki na čelu, je hušnilo navkreber. Kritje, še precej prilagodno, je dajal visok rob pod njivo. Puške in karabinke so odjeknile v razburkano noč, srdito in smrtonosno. Prodir kozakov ter njih mnogoštevilnost smo opazili po mnogih ognjenih zubljih, ker so kozaki zažigali vasi naokrog. Pred nami je bila samo misel: «Ujetništvo ali celo smrt radi premoči nam je zdajle neizogibna, saj takemu številu mora podleči naposled vsako junaštvo.» Trpka zavest. Toda rešitev je bila bliže nego smo mislili. S hrupom, pomešanim od udarcev nožnic ob konjska bedra, so privihrali, kakor bi padli iz neba, nepričakovano, čvrsti, živo uniformirani dragonci. Vedeli smo, da smo rešeni! Za dragonci pa so prilomastili še stasiti, mrkogledi, že po navavi zelo bojeviti huzarji. Kozaki so zatulili in mahoma zakolobarili svoje male, zelo žilave in vztrajne konjiče ter odrveli nazaj. Prav kratek boj konjenice s kozaki in rešeni smo bili najhujšega. Po porazu in pobegu kozakov smo se pomaknili za nekaj kilometrov nazaj. Taborišče nam je dal dežja napiti travnik, kritje pa temna noč. Trudne oči so zadremale; le poljska straža je budna oprezovala, če ne preti kaka nevarnost. Rezek veter je pa tužno cvilil v hladno noč po galiških planjavah.

R. W.:

Razrvana Evropa

Gospodarska stiska, ki tare tako velike kakor male evropske države, je prisilila evropske državnike, da resno razmišljajo, kako bi odpravili to zlo. V ta namen je bila v prvi vrsti sklicana v Lausanne reparacijska konferenca, ki je trajala od 16. junija do 9. julija. Dasi je bil njen glavni namen, dokončno rešiti reparacijsko vprašanje, je vendar obravnavala toliko sodobnih perečih vprašanj, kakor do sedaj skoro nobena konferenca državnikov. Predvsem so se poglobili prijateljski odnosi med Francijo in Anglijo, ki sta na konferenci nastopali skupno in složno. Obema državam se je naposled pridružila še Italija. Tudi Nemčija, ki je prišla na zborovanje pod novo absolutistično vlado Papena, je z uspehi na konferenci lahko zadovoljna. Saj so s sklepi te konference popolnoma črtane reparacije in Nemčija bo plačala le 3 milijarde zlatih mark pod zelo ugodnimi pogoji. Splošno mnenje je, da Nemčija niti 3 milijard nikdar ne bo plačala. Nemčija se je zavezala, da bo izdala banki za mednarodna plačila petodstotne obligacije v navedenem znesku. Te obligacije se smejo na borzah prodajati šele po treh letih od izdanja, in sicer po kurzu najmanj 90%. Ako ne bi mogla mednarodna banka razprodati omenjenih obligacij v 12 letih po navedenem tečaju, zapadejo in so brez vrednosti. Vse druge reparacijske dajatve Nemčije se črtajo, razen obresti in amortizacija Dawesovega in Youngovega posojila in nekaterih manjših dajatev, kar znaša le nekaj milijonov mark. Tako se je Nemčija otrešla velikega bremena, toda male države, ki so v svojih proračunih računale z reparacijskimi dohodki, so prišle v velike neprilike. Zaradi tega je morala tudi naša država prositi svojo upnico Francijo, da ji dovoli moratorij za njene dolgove Franciji, kar je Francija tudi storila. Pripravljena je 14 mesecev čakati z obrestmi in odplačili posojil. S to ugodno rešitvijo reparacijskega vprašanja je pa Nemčiji zrasel greben in v svoji posebni poslanici

je sporočila velesilam, da zahteva enakost v oboroževanju in vrnitev kolonij, sicer se ne bo udeleževala razorožitvene konference, ki je sklicana v Ženevo za 22. septembra. Iz vseh nemških zahtev mora vsakdo spoznati namero, da hoče Nemčija uvesti predvojne razmere, s katerimi bi ogražala zopet ves svet.

Dve hudi nesreči sta zadeli Francijo in Nemčijo. Potopili sta se dve vojni ladji. Francija je izgubila pri Cherbourgu podmornik «Prométhée» in je pri tem našlo smrt čez 60 mornarjev; trijambornik «Niobe», šolsko ladjo nemške vojne mornarice, je pa prevrnil vihar in je izgubilo življenje okoli 70 mornarjev. Tako zahteva vojna tudi v miru svoje žrtve.

Medtem so se vršile v nekaterih državah parlamentarne volitve. Posebno pozornost je zbudila v Nemčiji zmaga fašistične stranke narodnih socialcev. Srdita volilna borba je zahtevala mnogo človeških žrtev. Vendar narodni socialci niso dobili take večine, da bi mogli sami sestaviti vlado. Zato so se začela pogajanja s centromom, tretjo najmočnejšo stranko. Pogajanja niso uspela. Ko je bila pri naslednji seji izglasovana nezaupnica vladi, je vlada parlament razpustila. In zopet so na vidiku nove volitve. Bolje so izpadle volitve v Rumuniji, kjer je dobila pri volitvah 17. in 20. julija veliko večino narodna kmetijska stranka. S tem se začena na Rumunskem boljša doba narodnega in gospodarskega napredka. Na Švedskem so pa pri volitvah zmagali socialni demokrati in narodna kmetijska stranka. Za ministrskega predsednika je bil imenovan socialist Albin Hansson.

Uspehi v zunanji politiki Italije so se zelo poslabšali, nakar je Mussolini odstavil nekaj ministrov in sam prevzel vodstvo zunanjega ministrstva. Tudi mnogo poslancev in diplomatskih zastopnikov je bilo izmenjanih. Uspehov tega preokreta še ni mogoče pregledati, bo pa to prišlo do izraza na prihodnji razorožitveni konferenci in na zborovanju Društva narodov. Vendar je kot zasmeh vsemu prizadevanju za mir priredila italijanska mornarica velike vojaške vežbe v Sredozemskem morju, kar je zelo neprijetno odjeknilo v francoskem javnem mnenju. Poleg tega je zagrešil Mussolini tudi to netaktnost, da je objavil članek, v katerem odklanja pacifizem in izjavlja, da fašizem ne veruje v možnost in koristnost svetovnega miru.

Do nesoglasja je prišlo na seji medparlamentarne konference, ki se je vršila v istem času kot razorožitvena konferenca, v Ženevi od 20. do 26. julija. Zastopniki parlamentov vseh držav so se zbrali, da se posvetujejo o nekaterih zadevah, ki se tičejo vseh držav. Pri razpravi politično skoro nevtralnega poročila o uresničenju svetovnega prava je prebral član italijanske delegacije rokopis, v katerem poveljuje fašizem in njega skrb za pravico in svobodo. Prekinil ga je francoski socialist Renaudel z besedami: «Kjer ni svobode javnega mnenja, ne more biti pravičnosti. Ni nam potreba naukov od sistema, ki je umoril Matteottija.» Nastal je velik hrup, italijanska delegacija je zahtevala zadoščenje. V spor so se vmešavali tudi italijanski člani razorožitvene konference, ki je zborovala v sosednji dvorani, med njimi sam minister za letalstvo Balbo. Spor je zavzel širši obseg. Italijani so sklenili, da se ne udeležujejo več sej medparlamentarne konference, prisostvovali pa tudi ne bodo razorožitveni konferenci, ker se je spor dogodil v istem poslopju. Tajništvo razorožitvene konference je odpovedalo gostoljubno streho medparlamentarni konferenci in zadnja seja se je vršila v bližnjem hotelu Centrale. Kljub temu, da je predsedstvo ukorilo poslanca Renaudela in da je ta prebral izjavo, v kateri obžaluje dogodek, niso bili Italijani s tem zadovoljni in so izjavili, da se ne bodo udeleževali konference in da izstopajo iz medparlamentarne unije. Tudi ta dogodek jasno osvetljuje vse nizkotno mišljenje Italijanov.

Mlada republika Španija je doživela upor, katerega so pa potlačili. Vodja upora Sanjurjo je bil obsojen na smrt, vendar pomiloščen na dosmrtno ječo. Kljub temu postaja Španija vedno bolj svobodoumna in pravična država. Saj so priznali avtonomijo provinci Kataloniji. Tudi drugi deli države bodo bolj ali manj samostojni, kakršne bodo pač zahteve posameznih provinc. Svobodna država Irska je še vedno v sporih z Angleško, ki je povišala carino na nekatere uvozne živiljenjske potrebščine za Irsko. V Belgiji so bile velike stavke vseh vrst delavstva, ki je zahtevalo sovjetsko ureditev države. V mnogih mestih je prišlo do hudih spopadov med komunisti in policijo. Zaenkrat stavka ni uspela in se je položaj zboljšal. Pa tudi na Angleškem je stavkalo čez 200.000 delavcev tovarn za bombaž. Delavci zahtevajo pravično ureditev plač in delovnega časa.

Na Dunaju se je vršil od 4. do 9. septembra kongres vojnih žrtev (Ciamac), na katerem so obravnavali predvsem o skrbi za vojne slepce v vseh državah in o delu za svetovni mir. Od 24. do 28. septembra pa priredi Pan-evropska unija v Baslu svoj kongres, na katerega so povabljeni vsi evropski vodilni možje. Glavni razgovor na zborovanju bo razprava o svetovni gospodarski krizi in o predlogih vladam, kako naj se kriza odpravi. Kakšen bo uspeh, bomo poročali prihodnjič.

Da bi rešili podunavske države pred gospodarsko katastrofo, so se zbrali zastopniki evropskih držav v Stresii, kjer so obravnavali gospodarske in carinske načrte o reorganizaciji Vzhodne Evrope, predvsem Podonavja. Tudi ta konferenca ni rodila uspeha in je ostalo vse lepo pri besedah.

Iz navedenih dejstev posnemamo, da je bilo v poslednjih treh mesecih mnogo konferenc in razgovorov med državniki, toda uspehi so zelo malenkostni. Pri vseh teh posvetovanjih manjka predvsem dobre volje in resničnega prizadevanja za stvari, o katerih naj bi konference razpravljale. Pri narodih se pa pojavlja nezadovoljstvo, strah pred bodočnostjo in splošen propad. Polom evropske diplomacije na gospodarskem, političnem in socialnem polju je tako jasen, da ga mora vsakdo uvideti. Toda zdi se, da baš državniki tega ne izpredvidijo, da igrajo vlogo ptiča noja in da se naravnost trudijo, kako bi poslabšali življenje. Zato drvi Evropa v pogubo, iz katere ni drugega izhoda kot združitev vseh evropskih držav v enoto brez carinskih in narodnostnih mej.

Iz organizacije

Tabor bojnikov se je vršil 9. in 10. junija na Brezjah in je ponovno pokazal moč in silo naše organizacije. Na večer 9. junija so se zbrali delegati skupin in razpravljali o vseh zadevah, ki se tičejo Zveze. Na sporedu tega večera so bili referati tov. Matičiča: Naša organizacija, tov. Wagnerja: Naš tisk in tov. Rozine: Naša samopomoč. Vse referate so delegati z zanimanjem poslušali in odobravalni ter se je vršila na koncu prav pestra in zanimiva debata, v katero so posegli tovariši raznih skupin, zlasti tov. Miklavčič, Rigler, Pirc, Zupančič, Mak, ki so stavili predvsem k tretjemu referatu svoje pripombe in navodila. Zborovanje delegatov se je končalo v najlepšem razpoloženju. Po zborovanju se je vršil prijateljski sestanek članov odbora in zaupnikov v gostilni Finžgar, kjer so se izmenjale prav prirske napitnice ter pripovedovali doživljaji iz let trpljenja in strahot. Glavni tabor se je pa vršil v nedeljo 10. junija. Že zgodaj so pričele prihajati trume trpinov, od vseh vlakov so se valile množice proti Brezjam. Točno ob desetih je stopil na prižnico bivši vojni kurat II. podpredsednik Zveze Franc Bonač, ki je v krasnih in jedrnatih besedah orisal gorje onih, ki so prebili svetovno vojno, se spominjal padlih in umrlih ter pozival, naj narodi prenehajo s sovraštvom in hujskanjem naroda proti narodu ter naj se oklenejo bratske ljubezni do vseh. Po cerkvenem govoru so opravili bivši vojni kurati s katehetom Francem Kogejem na čelu sveto mašo za padle tovariše. Med mašo je prav lepo prepeval moški zbor Zveze bojnikov pod vodstvom tov. Rudolfa Wagnerja. Ko so vojni kurati odmolili še molitve za padle in ko so pevci zapeli pesem «Oj

Doberdob», se je pričelo pred cerkvijo javno zborovanje. Poslevodeči podpredsednik tov. Ivan Matičič je otvoril zbor, pozdravil navzočne tovariše in predstavnike oblastev ter bratskih društev. Opravičil je predsednika generala Maistra, kateremu se je zadnji hip zdravje tako poslabšalo, da se našega tabora ni mogel udeležiti. Kot prvi govornik je nastopil tov. Anton Kozina iz Most, ki je v svojih krasno izvedenih in nad vse temeljito in izčrpno podanih izvajanjih govoril o nalogah Zveze bojevnikov. Zlasti je poudarjal, da je naša naloga, pomagati bednim tovarišem, vdovam in sirotam. V vsaki naši skupini se mora ustanoviti podporni sklad, iz katerega črpajo pomoč tovariši v najhujši bedi in pomanjkanju. V okviru osrednjega odbora se je pa ustanovila Samopomoč Zveze bojevnikov, ki ima nuditi posmrtnino članom in svojcem. Že med njegovim govorom je začelo deževati, na koncu govora se je pa ulila ploha, da drugi govornik Franc Staudegger iz Trbovelj ni mogel predavati o moralni sili naše organizacije. Poslevodeči podpredsednik je moral predčasno zaključiti lepo uspelo zborovanje. S tabora se je poslala vdanostna brzojavka Nj. Vel. kralju in pozdravna brzojavka generalu Maistru. Popoldne se je do odhoda vlakov razvila v bližnjih gostilnah prav vesela in družabna zabava.

Seje osrednjega odbora so se vršile 1. julija, 3. avgusta, 13. in 28. septembra. Na sejah so se obravnavala poročila o delu skupin in izdelali načrti za snovanje novih skupin. Zaupnikom se razpošljejo navodila in propagandni govor o naši organizaciji. Razpravljalo se je o spomeniku vojnim žrtvam na ljubljanskem pokopališču, na razne prošnje so se dali navesti in navodila, pomoči potrebnim tovarišem in preostalim svojcem. Sklepalo se je tudi o Colaričevem skladu, ki je v shrambi pri kraljevski banski upravi v Ljubljani. Več razgovora je bilo o taboru prihodnjega leta. Ker so tu mišljenja deljena, se bodo pozvale skupine, da sklepajo o tem na rednem občnem zboru. Določili so se delegati pri odkritju spominske plošče Jerneju Andrejki, pri razvitju zastave strelske družine, pri prireditvi društva «Soče» in pri maši zadušnici za padle vojake, ki je bila 14. septembra v frančiškanski cerkvi v Ljubljani. Sklepalo se je podrobno o prireditvi v Ljubljani, ki se bo vršila 12. novembra t. l. pod imenom «Mirovna akademija» in jo bodo priredile združene ljubljanske skupine. Mnogo razprave je zavzelo gmotno vprašanje in ureditev društvenih financ. Določil se je dan rednega občnega zбора, ki bo 11. decembra t. l. v Ljubljani. Natančen spored občnega zбора prinašamo na drugem mestu. Rešile so se razne vloge, dopisi in prošnje.

Pri generalu Maistru, na njegovem počitniškem bivališču na Uncu, je bila seja v soboto dne 27. avgusta. Udeležili so se je skoro vsi odborniki osrednjega odbora. Razpravljali smo o težavnem gospodarskem položaju naše organizacije in o smernicah za bodoče delo. Zaradi tabora za prihodnje leto se je sklenilo, naj se vprašajo skupine, dali žele tabor v Ljubljani ali na Brezjah. Nekateri odborniki so bili tudi mnenja, naj bi se vršilo prihodnje leto zborovanje vseh slovanskih bojevnikov v Ljubljani, kar se je pa zaradi težke izvedbe in organizacije takega tabora odklonilo. Mnogo razgovora je bilo tudi o Samopomoči, o podpornih skladih posameznih skupin in o Colaričevem fondu.

Za vojni muzej zbira naša Zveza zanimivosti z bojišč, predvsem slike, dnevnik, knjige itd. Vse tovariše, ki lahko te stvari pogrešajo, prosimo, da jih poklonijo naši Zvezi.

Tiskovni sklad. Občni zbor Zveze bojevnikov je sklenil, da se za naš list nabira tiskovni sklad, ki naj obstoji iz prispevka skupin po 1 Din od člana, iz dela dobička skupinskih prireditev in iz prostovoljnih prispevkov.

Radi izdaje knjige o spomenikih vojnih žrtev potrebujemo slike vseh spomenikov, ki so bili postavljeni v Dravski banovini vojnim žrtvam. Zaradi tega prosimo zlasti vse občinske ali župne urade, naj nam pošljejo slike vojnih spomenikov in vojaških grobišč s kratkim opisom slavnosti odkritja in vseh na spomeniku vklesanih imen padlih tovarišev.

Nabiralna akcija Zveze bojevnikov. Darovali so: Trboveljska premogokopna družba v Ljubljani 1000 Din, neimenovani 500 Din, ga. Valentina Colarič 300 Din, g. Andrej Čekada 100 Din, general Rudolf Maister v Mariboru 100 Din in g. Teodor Novotny 20 Din. Prav prisrčna hvala!

Tržič. V nedeljo 11. septembra smo imeli ustanovni občni zbor, katerega se je udeležilo mnogo naših članov. Osrednji odbor je bil zelo častno zastopan. Udeležili so se zborovanja tov. Matičič, Bonač, Rozina, Kozina in Wagner, mnogo odposlancev pa tudi od drugih skupin. Zbor je otvoril predsednik pripravljalnega odbora tov. Dobrin Andrej s pozdravom na vse

navzočne in je nato naprosil tov. Bonača, naj spregovori o idejni moči naše organizacije. Tov. Bonač je v izbranih, jedrnatih besedah poudarjal idejo tovarištva, ki nas je družila v najtežjih dneh trpljenja, in pozival vse, naj se združijo v falango za mir in medsebojno pomoč v naši organizaciji. Za njim je govoril še tov. Matičič o nalogah naše Zveze. Pri volitvah je bil izvoljen za predsednika L a z a r I v a n, za odbornike pa Ciler Vinko, Dobrin Andrej, Kališnik Ivan, Markovič Ivan, Mežek Anton, Rogel Peter, Seljak Anton, Tišler Andrej in Vuk Gašper, za preglednika pa Aljančič Alfonz in Ahačič Anton. Po izvolitvi je novi predsednik takoj prevzel predsedstvo in podal besedo tov. Kozini, ki je poročal o Samopomoči Zveze bojevnikov. Nato so sledili še pozdravi zastopnikov skupine Ljubljana-Moste, Ljubljana-Sv. Peter in Organizacije invalidov. Končno je povzel besedo zopet tov. Bonač, ki se je spominjal umrlih in padlih tovarišev. S tem je bil občni zbor zaključen. Da se je pri nas oživotvorila skupina Zveze bojevnikov, je največja zasluga našega nad vse agilnega člana podpreglednika finančne kontrole tov. Šusterja Franca, ki se ni ustrašil dela in truda za nato lepo idejo.

Trbovlje. V nedeljo 18. septembra smo priredili pri S v. K a t a r i n i tabor, katerega se je udeležilo mnogo naših članov od blizu in daleč. Prišli so tovariši iz vseh rudarskih revirjev s svojimi družinami, da si v lepem božjem dnevu in prisrčnem prijateljstvu stisnejo roke in obude spomine iz svetovne vojne. V cerkvi je opravil žalno službo božjo za padle naše predsednik tov. Ratej. Po službi božji je zaigrala godba državno himno, nato pa je predsednik otvoril zborovanje na prostem. Prav ljubek je bil pozdrav šolskih deklic naših tovarišev vnanjim gostom, predvsem zastopnikom osrednjega odbora tov. Matičiču, Turelu, Wagnerju ter zastopniku Udruženja rezervnih častnikov tov. Kramerju. Predsednik Ratej se je nato spomnil našega najvišjega gospodarja in vrhovnega poveljnika Nj. Vel. kralja Aleksandra I. in želel, da ga Vsemogočni ohrani mnoga leta v srečo narodu in državi. Nato je predsednik sporočil zborovalcem pozdrave generala Maistra, ki se zaradi bolehnosti ni mogel udeležiti zborovanja. Zborovalci so generalu Maistru vrnili tople pozdrave. Spomnil se je tudi vseh onih Trboveljčanov, ki so pustili najdražje, svoje življenje na bojnih poljanah. Za njim je povzel besedo poslevodeči podpredsednik osrednjega odbora tov. Ivan Matičič, ki je v lepem govoru naglašal moč vojnega tovarištva. Zveza bojevnikov je danes sila, s katero je treba računati. Pojem vojnega tovariša je danes globoko zasidran v vseh narodih in je najboljšo jamstvo za ohranitev miru. Mi se danes borimo za mir, toda nikdar ne bomo dopustili, da bi si drugi narodi lastili našo zemljo. Po govoru tov. Matičiča je izpregovoril tov. Rudolf Wagner, ki je v daljšem govoru lepo očrtal boje in borbe, katere mora vevjati naša Zveza za cilje miru, svobode in pravičnosti. Poudarjal je prav posebno stremljenje Zveze za pomoč in podporo vojnih vdov in sirot. Naglašal je akcijo osrednjega odbora za osnovanje društva Samopomoči Zveze bojevnikov in priporočal vstop v organizacijo vsem, ki so dobre volje. Besede, ki jih je naslovil na navzočno mladino, so šle vsem prav do srca. Končno je apeliral na vse, naj se oklenejo organizacije, ki si je začrtala v svoj program le dobro bližnjemu in lajšanje bede, prizadete po svetovni vojni. Dalje se je oglašil k besedi zastopnik ljubljanskega pododbora rezervnih oficirjev g. Kramer iz Ljubljane, ki je izvajal, da so ideja bratstva in smotri obeh tovariških organizacij skoro isti, zato rezervni oficirji iskreno pozdravljajo tovariški pokret Zveze bojevnikov in mu želijo veliko uspehov, zagotavljajoč vso tovariško podporo. Naposled je pozdravil tabor tudi predsednik zagorske skupine g. Postržin, ki je enako naglašal svoje in zagorskih tovarišev veselje nad napredujočim pokretom. Po zborovanju je bilo skupno kosilo, nato koncert, slednjič pa se je razvila animirana zabava v lepi planinski prirodi.

Križe pri Tržiču. Pravila za skupino smo vložili. Ustanovni občni zbor bo koncem oktobra.

Železniki. Vložili smo pravila za skupino Zveze bojevnikov za Selško dolino, to je občine Selca, Železniki in Sorica. Ko bodo potrjena od banske uprave, skličemo takoj občni zbor. Računamo, da bomo imeli čez 100 članov.

Združene skupine v Ljubljani prirede 12. novembra M i r o v n o a k a d e m i j o. Podrobnosti bodo v dnevnikih.

Zaupnikom smo poslali navodila za snovanje skupin in govor o nalogah naše zveze. Mnogo tovarišev je na vprašanja že odgovorilo, precej jih pa še pogrešamo. Prosimo vse, da se vzamejo za idealno stremljenje naše organizacije in nam pomagajo pri našem delu za svobodo, mir in pravičnost.

Samopomoč Zveze bojevnikov že posluje. Čitajte oglas na zadnji strani! Tovariši, pristopajte k naši Samopomoči!

Kolporterji in prodajalci, ki bi hoteli prodajati naš list, naj se zglase v trgovini «Orient», Ljubljana, Dunajska cesta št. 14.

Nove skupine naj se ustanovljajo po novem zakonu o društvih, ki je izšel v Službenem listu kraljevske banke uprave Dravske banovine št. 403/60 iz leta 1931. Pravila za skupine in podrobna navodila se dobe pri tajniku Ivanu Rozini, Ljubljana, Dunajska cesta št. 14, kamor naj se pošiljajo tudi vsi dopisi za Zvezo in za list.

Skupine in člani opozarjamo, da dobe vsa navodila v Ljubljani pri tajniku na Dunajski cesti št. 14 («Orient»). Tja pošiljajte tudi vse dopise za list in pa za Zvezo. Zlasti prosimo vse tovariše, naj nam poročajo o delu skupin, o težnjah in o doživljajih z bojišč. Pošljite nam tudi slike s front in zaledja, dalje slike spomenikov; naš list jih rad prinašal, kolikor bo dopuščal prostor.

Razno

Jerneju Andrejki v spomin. V nedeljo 28. avgusta se je vršilo v rojstnem kraju Jerneja Andrejke, v Dolenjah, občini Rovalja v kamniškem okraju, tiho, skoro neopaženo slavlje. Toda bilo je tembolj iskreno in pristrčno. Jerneju Andrejki, pisatelju «Slovenskih fantov» in velikemu dobrotniku, so vzdali njegovi svoji na njegovem rojstnem domu spominsko ploščo in pod njo malo kapelico s soho sv. Jerneja. Skromen, toda ljubek spomenik. Kljub intimnosti slavlja se je zbralo dokaj ljudstva in inteligence od blizu in daleč ter sorodstva Andrejkovega. Med gosti so bili med drugimi univ. prof. dr. Polec, graščinski Kersnikove in delegacija Zveze bojevnikov. Rovski župnik g. Golmajer je ob štirih popoldne blagoslovil kip, nato pa je pojasnil srezki načelnik v p. g. dr. Rudolf Andrejka pomen slavnosti, za njim je pa odposlanec Zveze bojevnikov g. Rado Šturm v krasnih jedrnatih besedah proslavil spomin zaslužnega moža kot vojaka, pisatelja in dobrotnika. Nato so odposlanci Zveze bojevnikov položili k plošči lep lavorov venec. Šolski upravitelj g. Franc Šmajdek iz št. Vida nad Ljubljano, ki je bil s pokojnikom več let kot šolski upravitelj na Rovih v stikih in je poznal njegovo plemenito srce, je poudarjal lepe poteze iz življenja velikega pokojnika. S tem je bila pristrčna slovesnost končana in družba se je sestala k prihrizku, kjer se je spomnil gostoljubne Andrejkove hiše v vznešenih besedah univ. prof. g. dr. Polec. S težkim srcem so zapuščali prisotni gostoljubno hišo, domače in lepo dolinico, ki nam je dala moža, katerega največja vrlina je bila, da je vzorno in strastno ljubil rodno zemljo in slovensko ljudstvo. Žal, da se ni slovesnost vršila v večjem obsegu, da bi se je udeležilo naše ljudstvo od blizu in daleč, saj še žive ljudje, ki so velikega pokojnika ne le poznali, ampak prejemale od njega mnogo dobrot.

Slovanska krajevna imena prepovedana. Policijska oblastva v Julijski krajini so te dni prepovedala rabo slovenskih in hrvatskih krajevnih imen. Danes je po italijanskem pristojnem zakonu še vedno dovoljeno tiskanje slovenskih in hrvatskih knjig, ki seveda gredo v pregled. Odslej se ne bodo v teh knjigah smele več rabiti slovenske krajevne označbe, prav tako ne bo smela nobena tiskarna natisniti slovenskih imen na katerokoli tiskovino, naj si bo na okrožnice ali pod božje podobice. V Julijski krajini se je ta prepoved uvedla brez uradnega odloka. S tem so izginila iz javnosti odlična znamenja in priče slovanstva tega ljudstva in te dežele. Slovanska krajevna imena bodo še živela samo v ljudski govorici, dokler ne posije zopet sonce nad nesrečno deželo.

Nemški vojni letalec, znan pod imenom «Črni vitez», in njegov prav tako znani nasprotnik v angleški vojski major Drapper, ki sta se v vojni neštetokrat spopadla v zraku, namepravata skupno poleteti iz Evrope preko oceana, da na ta način dokažeta svoje iskreno prijateljstvo. Ko prideta v Ameriko bosta imela skupna predavanja v Združenih državah ter progirala za svetovni mir.

«Slovence na Koroškem je treba iztrebiti!» Tako je dejal nedavno tega neki Nемеc na Koroškem. Slovencem na Koroškem gre za biti in ne biti. Vse javno življenje na Koroškem je nemško. Edino v cerkvi ima še slovenski jezik svoje pravice, pa tudi od tam ga hočejo izriniti. Od leta 1920. sem so že iz mnogih cerkva odpravili slovenščino. Zlasti v bližnji in daljni okolici Celovca. Šola je popolnoma v službi germanizacije. Namesto «Volksschule», kakor stoji zapisano na šolah na Koroškem, bi s polno upravičenostjo lahko zapisali: Germanisierungs-Anstalt, kar pomeni Ponemčevalni zavod.

Reklamacije in naročila na list pošiljajte na naslov: Ivan Rozina, Ljubljana, Dunajska cesta 14 («Orient»).
«Bojevniki» izhaja 25. vsakega drugega meseca.
Čekovni račun št. 14.160

F. Skobl:

Dogodki

Vdanostne izjave. — Na fronti je bilo mirno. Tudi situacijsko poročilo, ki se je telefoniralo in brzojavilo po nekolikokrat na dan, je bilo lakonično kratko: «Na vzhodni fronti nič novega.» Bližal se je cesarjev rojstni dan. V tihi noči so tajinstveno brnele telefonske žice. Ker sem pravkar imel nočno službo, sem včasih segel po slušalkah, da se preženem dolčas in spanec. Že pozno v noči pa sem postal pozoren. Slišal sem pogovor med kornim in divizijskim poveljstvom, ki je žarko osvetlil bistvo vdanostnih izjav, s katerimi se je Avstrija toliko bahala v časopisnih in drugih vesteh. Korno poveljstvo je strogo zabičalo štabnemu oficirju divizijskega poveljstva: «Idi k župniku in županu v Reklincu ter ostani tam, dokler ne dobiš vdanostne adrese, ki jo moramo jutri zjutraj imeti!»

*

«Pan, pan!» — Po štiriindvajseturnem postanku v Komarnem se je naš vlak končno vendarle pomaknil dalje. Vozili smo zdaj skozi gozd, zdaj zopet mimo požganih in razdejanih vasi. Bližali smo se večji reki. Zdajci se ob vlaku pojavi kopa raztrganih in lačnih otrok, ki so prosili kruha: «Pan, pan! Chleba, glodni smo!» Ker smo se polagoma bližali začasnemu mostu, so nas otroci lahko dohajali. Otroci so se nam zasmilili, pa so naenkrat začeli kosi in celi hlebci koruznega vojaškega kruha leteti skozi okna vagonov. Zadnji kosi so že padli v vodo, a vendar so jih dečki tudi tam polovili.

Ob pogledu na otroke in na požgano vas v bližini se nam je krčilo srce. Tovariš, ki je žrtvoval zadnji košček kruha, nam je dejal, da ga je ta prizor spomnil na njegove drage, ki jih je zapustil v največji stiski daleč tam v domačem kraju.

*

«Čemu?» — Rusi so se umeknili od Buga. Bili smo na poti iz Witkova v Radziechow. Prišli smo mimo mesta, kjer je prej stala večja vas. Iz razvalin se je še kadilo, tu pa tam je švigal še plamen. Ob grobljah so stale gručice starcev, žen in otrok, ki so v nemem obupu zrle na zadnje ostanke svojih domov.

Za vasjo so se vili zakopi preko ceste. V jarku, tik ob cesti, je ležal mrtev ruski vojak v najlepši mladeniški dobi. Pogodili so ga drobci granate. Prebita mu je bila desna roka, na čelu mu je zevala globoka rana. Iz bledega obličja mu je odsevalo nemo vprašanje: «Čemu vse to?»

Mestna hranilnica ljubljanska

LJUBLJANA

Prešernova ulica 3

je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji.

Ima vlog nad 430.000.000 Din.

Za vse vloge jamči ljubljanska mestna občina z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo.

Za male trgovce in obrtnike obstoji pri hranilnici **kreditno društvo**, za pupilne naložbe pa **sodni depozitni oddelek**. Za varčevanje mladine izdaja **domače hranilnike**, za pošiljanje denarja po pošti pa svoje položnice.

Telefon št. 2016 in 2616.

Poštni čekovni račun št. 10.533.

Uradne ure za stranke so od 8. do 12. in pol.

Samopomoč Zveze bojevnikov

registrovana pomožna blagajna v Ljubljani.

Pravila Samopomoči, potrjena od kraljevske banske uprave v Ljubljani dne 28. junija 1932.,
VIII, No. 3799/1.

P r e č i t a j t e !

Že nekaj let se je bavila Zveza bojevnikov z mislijo, kako bi nudila pomoč svojim članom ob času najhujše stiske, ko umre sorodnik ali član njene organizacije. V ta namen je osnovala v svojem okrilju posebno pomožno blagajno, ki ima naslov: **Samopomoč Zveze bojevnikov v Ljubljani.**

Namen Samopomoči je: izplačevati po načelih vzajemne pomoči po smrti svojih članov ali njihovih svojcev pogrebnino.

Član Samopomoči more postati vsak, moški ali ženska, ki je član Zveze bojevnikov, in njih svojci. Skupine Zveze bojevnikov imajo redne, podporne, ustanovne in častne člane.

Redni član je lahko vsak bivši vojak državljan kraljevine Jugoslavije, ki se je udeležil svetovne vojne in poznejših osvobodilnih bojev in ga je sprejel odbor. Podporni član je oni, ki plača po občnem zboru določeno podpornino. Ustanovni član je oni, ki plača enkrat za vselej ustanovnico, ki jo določi za vsakih pet let občni zbor. Častne člane imenuje občni zbor za društvene ali druge obče koristne zasluge.

Član Samopomoči postane, ko ga sprejme načelstvo, ko podpiše pristopno izjavo in ko plača določene pristojbine. Vsakemu sprejetemu članu se izroči članska izkaznica (polica). Članstvo se prične z dnem odborove seje, na kateri je bil sprejet.

Pristojbine ob pristopu so: vpisnina, enoletna članarina Samopomoči, naročnina za «Bojevnika» in članarina za Zvezo bojevnikov.

Dolžnosti članov: Redno plačevanje članarine in pogrebninskih prispevkov. Član, ki redno ne plačuje določenih prispevkov, se izključi iz blagajne. Vsi že vplačani prispevki zapadejo v korist blagajne.

Vsak član lahko zavaruje samega sebe ali svojca.

Pravice članov. S članstvom si pridobi vsakdo pravico, da se izplača po smrti zavarovanega svojca ali člana ne glede na vzrok in način smrti pogrebnina članu samemu ali njegovim preostalim svojcem. Če svojcev ni, se izplača pogrebnina onemu, ki je oskrbel pogreb. Svojci v zmislu teh pravil so osebe, ki žive s članom v skupni rodbinski zvezi.

Izplačevanje pogrebnin se izvrši po prejemu uradnega mrliškega lista, članske izkaznice (police) in pobotnice. Pogrebnina se izplača osebi, ki je navedena na pristopni izjavi. Odredbo o izplačilu pogrebnine more član vsak čas preklicati in izpremeniti.

Trajanje članstva za izplačilo pogrebnine. V prepričanje kake zlorabe in preobremenitve članov se določi gotova nepretrgana doba članstva, po kateri se šele izplača pogrebnina. Če umre član, odnosno svojec pred potekom karenčne dobe, zapadejo vsi vplačani prispevki v korist društvene blagajne.

Ako umre član, odnosno svojec po šestih mesecih članstva, se izplača polovica pogrebnine, če umre po dvanajstih mesecih članstva, pa cela pogrebnina.

Izjemoma pa se izplača pogrebnina do zavarovanega zneska tudi pred potekom karenčne dobe, ako se član, odnosno zavarovanec ponesreči in umre v teku treh mesecev zaradi posledic nezgode.

Državno nadzorstvo. Samopomoč Zveze bojevnikov je po določilih zakona pod nadzorstvom kraljevske banske uprave Dravske banovine v Ljubljani.

Prispevki članov so tako malenkostni, da jih zmore vsak.

Samopomoč ima štiri razrede. Znesek pogrebnine znaša do 1000, 4000, 6000 in 10.000 dinarjev.

Vsak član sme biti zavarovan le enkrat in le v enem navedenih razredov.

Navedeni pogrebninski prispevek je izpremenljiv in se pri večjem številu članov lahko zmanjša, zvišati se ne sme!

Objave razglašja Samopomoč v listu «Bojevnika». V tem listu bodo objavljeni tudi pogrebninski prispevki.

Ker so prispevki za pogrebnino malenkostni, da jih zmore prav vsak, in ker so koristi Samopomoči izredno velike, se vpišite takoj v to blagajno! Priporočite jo tudi svojim prijateljem in znancem! Tudi družinske člane morete zavarovati v Samopomoči Zveze bojevnikov.

Zahtevajte pravila!

Podrobna navodila dobite pri osrednjem odboru Zveze bojevnikov, Dunajska cesta 14.